

วิป

วิป หมายถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับการแต่งตั้งและมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานเชื่อมโยงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคเดียวกันหรือพรรคร่วมให้เข้าประชุม และเป็นผู้ควบคุมการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคเดียวกันหรือพรรคร่วมให้ออกเสียงเป็นไปตามมติของพรรคในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรแต่ละครั้ง

คำว่า “วิป” (Whip) ไม่ใช่คำภาษาไทย แต่มาจากคำภาษาอังกฤษและใช้ทับศัพท์มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่ง Whip แปลว่า แส้ที่ใช้ปดยุงหรือสำหรับเขี่ยนม้า คำนี้เป็นคำที่วงการเมืองของอังกฤษยืมมาจากวงการกีฬาล่าสัตว์ ซึ่งกีฬาล่าสัตว์ในอังกฤษสมัยโบราณนั้น พวกขุนนางมักจะเลี้ยงสุนัขไว้เป็นฝูงและฝึกหัดไว้เป็นอย่างดี เพื่อให้มีหน้าที่ช่วยเหลือในการติดตามหรือล่าสัตว์ มีผู้ควบคุมฝูงสุนัขหรือคอยจัดระเบียบให้สุนัขอยู่รวมกันเป็นหมวดหมู่ไม่แตกแยกกัน เพื่อจะติดตามไล่สัตว์ได้สะดวกรวดเร็วขึ้น เรียกว่า Whip ซึ่งมีชื่อเต็มว่า Whipper in ต่อมาวงการเมืองของอังกฤษได้นำคำว่า Whip มาใช้ โดยให้ความหมายถึงบุคคลที่มีหน้าที่ควบคุมเสียงในสภาหรือผู้ทำหน้าที่ควบคุมให้สมาชิกไปออกเสียงโดยพร้อมเพรียงกัน

แม้คำว่า “วิป” ได้ใช้ต่อเนื่องเป็นระยะเวลาในในระบบรัฐสภาไทยก็ตาม แต่ก็ไม่เคยมีรัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับการประชุมฉบับใดได้บัญญัติคำนี้ไว้อย่างเป็นทางการ จนกระทั่งปี 2526 สมัยรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (ปสส.) หรือวิปรัฐบาล โดยมีนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ เป็นประธาน ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 79/2526 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2526 โดยมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ ดังนี้

1. ประธานกรรมการ แต่งตั้งจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากที่ร่วมรัฐบาลในสภา
2. กรรมการ แต่งตั้งตามอัตราส่วนของสมาชิกพรรคร่วมรัฐบาลหรือตามความเหมาะสม
3. เลขานุการ แต่งตั้งจากพรรคการเมืองเดียวกับประธานกรรมการ
4. ผู้ช่วยเลขานุการ แต่งตั้งจากข้าราชการประจำ สังกัดสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ปัจจุบันวิปในสภาผู้แทนราษฎรนั้น แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ 1) คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (วิปรัฐบาล) 2) คณะกรรมการประสานงานพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร (วิปฝ่ายค้าน)

คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (วิปรัฐบาล) มีอำนาจและหน้าที่ที่สำคัญ คือ 1) พิจารณาดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาผู้แทนราษฎรและรัฐสภาให้สอดคล้องกับการบริหารราชการแผ่นดินของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี เพื่อให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผนตามระบบรัฐสภา 2) ประสานงานกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกรัฐสภา และพรรคการเมืองในปัญหาต่าง ๆ ด้านนิติบัญญัติและกิจการรัฐสภาอื่น ๆ ทั้งการเสนอร่างกฎหมายและดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานด้านนิติบัญญัติและกิจการรัฐสภาให้ดำเนินการเป็นไปอย่างราบรื่น อีกทั้งพิจารณาระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร และการประชุมร่วมกันของรัฐสภา เพื่อกำหนดแนวทางการทำงานและการลงมติ

แล้วเสนอต่อคณะรัฐมนตรีรับทราบหรือเห็นชอบ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ มติของคณะกรรมการต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล หรือของนายกรัฐมนตรี หรือมติคณะรัฐมนตรี การแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (วิปรัฐบาล) ในปัจจุบันอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 (6) และ (9) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ประกอบกับมาตรา 184 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2562

สำหรับคณะกรรมการประสานงานพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร (วิปฝ่ายค้าน) นั้น ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 15 กำหนดว่า “คณะกรรมการประสานงานพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกซึ่งสังกัดพรรคการเมืองฝ่ายค้านที่ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรมอบหมายเป็นประธานกรรมการและกรรมการอื่นอีกไม่เกินยี่สิบสี่คน ซึ่งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรเสนอให้ประธานสภาแต่งตั้งจากสมาชิกในสังกัดพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรตามอัตราส่วนจำนวนสมาชิกของพรรคการเมืองฝ่ายค้านแต่ละพรรค” ซึ่งทำหน้าที่คล้ายกับวิปรัฐบาล กล่าวคือ มีหน้าที่ควบคุมให้สมาชิกในพรรคฝ่ายค้านทำหน้าที่ให้เป็นเอกภาพตามแนวทางของพรรคที่วางไว้ และควบคุมสมาชิกในพรรคฝ่ายค้านให้ลงมติตามแนวทางของพรรค

นอกจากนั้น ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 12 ได้กำหนดให้มี “คณะกรรมการประสานงานร่วมสภาผู้แทนราษฎร” ประกอบด้วยประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎรที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรมอบหมายเป็นประธานกรรมการ และกรรมการอื่นอีกไม่เกิน 10 คน ซึ่งประธานสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลจำนวน 5 คน และกรรมการประสานงานพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 5 คน ตามมติของคณะกรรมการประสานงานแต่ละฝ่าย โดยคณะกรรมการประสานงานร่วมสภาผู้แทนราษฎร มีหน้าที่และอำนาจ คือ พิจารณาดำเนินการหรือประสานงานในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประชุมและกิจการของสภาและมีหน้าที่และอำนาจอื่นตามที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรมอบหมาย

ส่วนวิปในวุฒิสภานั้นมีแนวคิดในการตั้งวิปวุฒิสภามาตั้งแต่สมัยรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยในอดีตมีการตั้งวิปวุฒิสภาในรูปแบบของคณะกรรมการแยกออกต่างหากจากวิปสภาผู้แทนราษฎร โดยมีองค์ประกอบมาจากผู้แทนของรัฐบาลส่วนหนึ่งและสมาชิกวุฒิสภาส่วนหนึ่ง ปัจจุบันข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 81 กำหนดให้วุฒิสภาดังคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาขึ้น ประกอบด้วยประธานวุฒิสภาเป็นประธานคณะกรรมการ รองประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานคณะกรรมการ ประธานคณะกรรมการวิสามัญประจำวุฒิสภาทุกคณะหรือผู้แทน สมาชิกวุฒิสภาที่ประชุมวุฒิสภาเลือกอีกไม่เกิน 11 คน ผู้แทนคณะรัฐมนตรีจำนวน 1 คน และเลขาธิการวุฒิสภาเป็นกรรมการ และให้ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างวุฒิสภากับสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี องค์การอิสระองค์กรอัยการ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในกิจการของวุฒิสภา

จัดทำโดย

นายโชคสุข กรกิตติชัย วิทยากรเชี่ยวชาญ

นางสาวอรุณี ชัยสุวรรณ นิตกรชำนาญการ

นางสาวเปรมฤดี วงศ์สาคร เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ